

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата наук з фізичного виховання та спорту,
доцента Долбишевої Ніни Григорівни
на дисертаційну роботу **Блажко Наталія Андріївна «Моделювання
фізичної підготовленості кваліфікованих спортсменок у черліденгу»**,
представлену до разової спеціалізованої вченої ради Національного
університету фізичного виховання і спорту України для захисту на здобуття
наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка,
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність дисертаційної роботи

Аналіз науково-методичної літератури, програмно-нормативних матеріалів та практика спорту дозволяє стверджувати, що черлідінг досяг своєї популярності не тільки за кордоном але і в Україні. Представники Міжнародного олімпійського комітету на 138-ій сесії в Токіо проголосували за визнання Міжнародної спілки черлідінгу (ICU) і наразі очікується отримання ліцензії МОК щодо включення його до програми Олімпійських ігор. Ураховуючи цей факт актуальним постає питання з пошуку нових підходів щодо вдосконалення навчально-тренувального процесу черлідерів на різних етапах багаторічної підготовки.

Суттєвого значення в системі спортивної підготовки черлідерів на перших етапах багаторічного тренувального процесу набуває фізична та технічна підготовка, про що свідчать наукові роботи І.А. Зинченко, Л.С. Луценко та А.А. Боляк (2010), Л.С. Луценко та І.А. Бодренкова (2013), Б.В. Кокарева, С.М. Кокарева та Ю.І. Дудник (2019), Ю.Ю. Крикун (2009-2022), Н.Г. Долбишева та А.Г. Бузоверя (2019-2022) та ін. Таким чином, набуває актуальності дисертаційне дослідження з моделювання фізичної підготовленості спортсменок у черліденгу.

Мета роботи полягає у розробленні програми фізичної підготовки кваліфікованих спортсменок у черліденгу для оптимізації тренувального процесу з акцентом на розвиток силових якостей та модельних характеристик фізичної підготовленості в дисципліні чер-данс-джаз команда з урахуванням особливостей змагальної діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу виконано відповідно до Плану науково-дослідної роботи НУФВСУ на 2016-2020 рр. за темою 2.11 «Статодинамічна стійкість, як основа технічної підготовки тих, хто займаються спортивними видами гімнастики» (№ державної реєстрації 0116U001612), та Плану науково-дослідної роботи НУФВСУ на 2021-2025 рр. за темою 2.10 «Раціоналізація тренувального процесу у спортивних видах гімнастики (№ державної

реєстрації 0121U108308). Внесок дисертанта, як співвиконавця теми, полягав у розробці та обґрунтуванні моделей фізичної підготовленості спортсменок у черліденгу з урахуванням сучасних тенденцій розвитку змагальної програми, розробці та впровадження тренувальних занять силового спрямування.

Наукова новизна дисертаційної роботи

Наукова новизна в повній мірі відповідає результатам дослідження, а саме, вперше: визначено значущість видів підготовки та фізичних якостей, характерні особливості фізичної підготовленості спортсменок в командній дисципліні чер-данс-джаз команда; систематизовано технічні дії та елементи виконавської майстерності й хореографії, які демонструють кваліфіковані спортсменки в змагальній діяльності в черліденгу; обґрунтовано підхід до моделювання та розроблено модельні характеристики фізичної, технічної, хореографічної та акробатичної підготовленості кваліфікованих спортсменок в дисципліні чер-данс-джаз команда з урахуванням специфіки змагальної діяльності виду спорту; розроблено та визначено ефективність тренувальних занять з фізичної підготовки кваліфікованих спортсменок в дисципліні чер-данс-джаз команда на основі використання елементів силової акробатики, хореографічного танцю і з урахуванням їх взаємодії в команді та індивідуальних особливостей.

Окрім цього вивчено та доповнено дані щодо змагальної діяльності в різних дисциплінах черліденгу та в дисципліні чер-данс-джаз команда, особливостей підготовки в складно-координаційних видах спорту; дістали подальшого розвитку дані щодо моделювання підготовленості спортсменів в складно-координаційних видах спорту та черліденгу; підтверджено значущість силової підготовки в командних дисциплінах черліденгу.

Практичне значення результатів дослідження полягає в реалізації розроблених тренувальних занять фізичної підготовки кваліфікованих спортсменок в дисципліні чер-данс-джаз команда з урахуванням їх взаємодії в команді та індивідуальних особливостей.

Запропоновані модельні характеристики підготовленості кваліфікованих спортсменок в дисципліні чер-данс-джаз команда дозволили здійснити моніторинг стану спортсменок, тренеру своєчасно вносити коригування в підготовку спортсменок та підвести команду в оптимальний стан готовності до запланованих змагань.

Практичні рекомендації, розроблені в ході роботи, запропоновані для використання тренерами з черліденгу.

Результати досліджень було впроваджено в навчальний процес кафедри спортивних видів гімнастики Національного університету фізичного виховання і спорту України при викладанні дисципліни «Теорія і методика викладання обраного виду спорту» на 2-му та 3-му курсах, при читанні лекцій тренерам вищої кваліфікації Центру підвищення кваліфікації та перепідготовки НУФВСУ. Результати досліджень апробовано і впроваджено

в практику підготовки спортсменок з черліденгу спортивного клубу з черліденгу “Lviv angels” (акти впровадження наведені в додатках В, Г, Д, Є, Ж).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення дисертації, висновки достатньою мірою обґрунтовані теоретичними та експериментальними даними, відповідають меті, завданням, об'єкту та предмету дослідження. Ступінь вірогідності отриманих результатів забезпечується необхідною тривалістю написання дисертаційної роботи (2018-2022 р.) та проведенням педагогічного експерименту (протягом 42 тижнів), достатнім обсягом критеріїв оцінки (10 критеріїв з оцінки загальної фізичної підготовленості, 26 критеріїв з спеціальної фізичної підготовленості), обсягом проаналізованих змагальних (20 відеозаписів змагальних композицій спортсменів в черліденгу в дисципліні чер-данс-джаз команда та їх протоколів змагань), кількістю учасників, які прийняли участь у педагогічному експерименті (20 спортсменок 8-10 років та 11-12 років, які чер-данс-джаз команда), кількістю та відповідним статусом експертів (5 респондентів, тренерів вищої і першої категорії), характером експериментального дослідження, використанням методів математичної статистики, таких як: середнє арифметичне значення (\bar{x}); середнього квадратичного відхилення (S); критерій узгодженості Шапіро-Уїлка; коефіцієнт конкордації Кендалла; критерій узгодження Пірсона - χ^2 - критерієм; ранговий дисперсійний аналіз Фрідмана.

Достовірність отриманих результатів забезпечується адекватністю методів меті і завданням роботи, достатнім обсягом і репрезентативністю емпіричного матеріалу.

Це забезпечує високий рівень наукової обґрунтованості положень, які розроблені в дисертації.

Характеристика основних положень роботи

Дисертаційна робота викладена на 221 сторінках загального тексту комп'ютерного набору державною мовою (158 сторінок основного тексту). У структурі дисертаційної роботи виділено: анотації (державною та англійською мовами), список публікацій здобувача за темою дисертації, зміст, перелік умовних позначень, вступ, п'ять розділів та висновки до них, загальні висновки, практичні рекомендації, список використаних джерел, додатки. Результати (теоретичний, методичний і цифровий матеріал) досліджень дисертації проілюстровано у 39 таблицях та 24 рисунках. Список використаних джерел складається з 197 найменувань, з яких 49 англійських.

У вступі дисертаційної роботи обґрунтована актуальність роботи, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, наведені методи дослідження, розкрито наукова новизна, відображено особистий вклад автора, наведено дані про апробацію результатів дослідження і їх впровадження в

практику, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі **«Сучасні погляди на підготовку спортсменок в індивідуальних та командних змаганнях з черліденгу»** (стор. 30-48) проаналізовано стан досліджуваної проблеми, а саме особливості змагальної діяльності спортсменів у складно-координаційних видах спорту та черліденгу, надано характеристику змагальних дисциплін у черліденгу, розкрито особливості фізичної підготовки та фізичної підготовленості спортсменів у складно-координаційних видах спорту та черліденгу, здійснено аналіз робіт з моделювання фізичної підготовленості в складно-координаційних видах спорту.

Наприкінці першого розділу наведені висновки, в яких відображаються основні теоретичні положення дисертаційного дослідження, зокрема: комплексного підходу технічної підготовки, підґрунтям якої є поєднання координаційної і музично-ритмічної підготовленості в складно-координаційних видах спорту з музичним супроводженням; оптимального та збалансованого розвитку рухових якостей та їх поєднання з іншими видами підготовленості та особливостями виду спорту; вимоги до прояву певних силових якостей та взаємозв'язок між різними видами сили у спортсменок-черліденгу.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** (стор. 49-59) надано методи, що використовувались відповідно до об'єкта, предмета, мети і завдань дослідження, представлено організацію досліджень. Для реалізації поставлених завдань в роботі використано широкий діапазон методів дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури та даних мережі Інтернет; опитування; аналіз нормативних документів, протоколів змагальної діяльності, даних спортсменів, відеоаналіз; педагогічне спостереження, педагогічний експеримент та тестування спортсменок; моделювання; метод експертних оцінок; методи математичної статистики.

Розкрито організацію дисертаційного дослідження, яка здійснювалася у три етапи протягом 2018-2022 року.

У третьому розділі **«Дослідження змагальної діяльності кваліфікованих спортсменок, які спеціалізуються у черліденгу, та фізичних якостей, що впливають на результативність виступу команди»** (стор. 60-95) представлено аналіз змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів, що спеціалізуються у черліденгу в різних дисциплінах, визначено значущість видів підготовки та їх компонентів, технічний арсенал дій індивідуальних та командних дисциплін, значущість показників музикально-ритмічної та хореографічної підготовки і провідних фізичних якості та їх компоненти в черліденгу в номінації Данс.

У четвертому розділі **«Обґрунтування підходу до моделювання фізичної підготовленості кваліфікованих спортсменок в дисципліні черданс-джаз команда та розробка програми занять силового спрямування»** (стор. 96-161) обґрунтуванні підходи моделювання, розкриті та розроблені

модельні характеристики фізичної підготовленості кваліфікованих спортсменок в дисципліні чер-данс-джаз команда, які передбачають три етапи - I-й етап обґрунтування підходу до моделювання значущих фізичних якостей чи їх компонентів, що складають структуру фізичної підготовленості, II-й етап – обґрунтування та розробка модельних характеристик і III-й – впровадження модельних характеристик та перевірку їх ефективності в процесі підготовки спортсменок.

Автор дисертаційної роботи надає програму занять силового спрямування кваліфікованих черлідерів, яка включала 4 етапи: розвиток силової витривалості (6-12 тижнів), підвищення сили (6-12 тижнів), підвищення швидкості (6-8 тижнів), період виходу на пік сили (8-10 тижнів). Програма розвитку силових якостей включає блоки вправ: *1 блок* - комплекси спеціальних силових вправ при коловому тренуванні (4 серії від 4–5 до 6–8 підходів по 10–12 повторень, перехід між станціями та відпочинку 20 с, відпочинок між серіями – 60 с); *2 блок* – комплекси спеціальних силових вправ при тренуванні методом повторних субмаксимальних зусиль (2x3x10–12 раз. паузи відпочинку між підходами до 2 хв., між серіями до 3 хв.); *3 блок* – комплекси спеціальних силових вправ при тренуванні методом ізометричних зусиль (до 5 підходів, тривалість виконання 5-10 с, паузи відпочинку - 30 с); *4 блок* – комплекс вправ для підготовки стрибкових елементів; *5 блок* - комплекс вправ для виконання акробатичних елементів; *6 блок* - комплекс вправ для розвитку сили м'язів ніг; *7 блок* - комплекс вправ для розвитку сили м'язів спини; *8 блок* - комплекс вправ для розвитку сили м'язів черевного пресу; *9 блок* - комплекс вправ для розвитку сили м'язів рук та плечового поясу; *10 блок* - комплекс вправ на розвиток спеціальної витривалості, різкості, стрибучості.

У розділі 4, підрозділ 4.5 «**Впровадження програми занять силового спрямування в підготовку кваліфікованих спортсменок в дисципліні чер-данс-джаз команда та перевірка їх ефективності**» наведені порівняльні результати попереднього та повторного контрольного тестування з загальної і спеціальної фізичної, хореографічної, акробатичної підготовленості та результати всеукраїнських змагань

У п'ятому розділі «**Аналіз та узагальнення результатів дослідження**» (стор. 162-170) проведено узагальнення теоретичного аналізу і експериментальних даних. Показано, які результати доповнюють та підтверджують результати досліджень інших авторів. Також представлено результати, які мають наукову новизну в якості отриманих вперше: підхід до моделювання фізичної, технічної, хореографічної та акробатичної підготовленості кваліфікованих спортсменок в дисципліні чер-данс-джаз команда з урахуванням специфіки змагальної діяльності виду спорту; модельні характеристики підготовленості кваліфікованих спортсменок 8-12 років в дисципліні чер-данс-джаз команда; значущість видів підготовки та фізичних якостей, характерних особливостей фізичної підготовленості спортсменок 8-12 років в командній дисципліні чер-данс-джаз команда;

комплекс технічних дій та елементів виконавської майстерності й хореографії, які демонструють в змагальній діяльності кваліфіковані спортсменки 8-12 років в командній дисципліні чер-данс-джаз команда в черліденгу; програму тренувальних занять з фізичної підготовки кваліфікованих спортсменок в дисципліні чер-данс-джаз команда на основі використання елементів силової акробатики, хореографічного танцю і з урахуванням їх взаємодії в команді та індивідуальних особливостей.

Загальні **висновки** дослідження розкривають вирішення поставлених завдань, кількісні й якісні показники здобутих результатів.

Повнота викладення матеріалів дисертації у роботах, які опубліковані автором.

Наукові результати дисертації висвітлені в 14 наукових публікаціях: 3 статті у наукових виданнях з переліку наукових фахових видань України, 1 стаття у періодичному науковому виданні Чорногорії, яке проіндексоване у базі даних Scopus (Q3); 8 публікацій апробаційного характеру; 2 публікації додатково відображають наукові результати дисертації

Зауваження щодо змісту дисертації та анотації.

Оцінюючі позитивно підготовлений матеріал дисертаційної роботи можна зробити деякі зауваження щодо її вдосконалення.

1. Некоректно використовувати в тексті кваліфіковані спортсменки, оскільки: по-перше, дані спортсмени відповідно до Положення «Про організацію навчально-тренувальної роботи дитячо-юнацьких спортивних шкіл» тренуються в групах базової підготовки; по-друге – відповідно Кваліфікаційних норм та вимог Єдиної спортивної класифікації України з неолімпійських видів спорту спортсменки виконують юнацькі спортивні розряди; по-третє – науковці В. М. Платонов, Л. В. Волков, В. М. Костюкевич та ін. акцентують увагу, що кваліфікованими спортсменами можна вважати тих хто виконує перші дорослі спортивні розряди та розряд кандидат в майстри спорту. Тому, на нашу думку, необхідно було вказувати як «юні спортсменки».

2. У розділі 3 підрозділі 3.1 «Аналіз змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів, що спеціалізуються у черліденгу в різних дисциплінах» дисертанту не було потреби здійснювати аналіз всіх дисциплін, а звернути увагу саме на дисципліну чер-данс-джаз команда.

Не зовсім зрозуміло навіщо дисертантка в даному підрозділі представляє рівні складності стантів та положень флаера (табл. 3.2, стор. 64), рівні складності способів спуску флаера (табл. 3.3, стор. 65), рівні складності акробатичних елементів (табл. 3.4, стор. 66), рівні складності піруетів, (табл. 3.5, стор. 68), рівні складності ліп-стрибків (табл. 3.6, стор. 69), оскільки надана нею інформація дублює правила змагань.

3. Актуальним є те, що дисертантка розробила 3-х рівневі шкали

(високий, середній, низький) для оцінки загальної та спеціальної фізичної, хореографічної та акробатичної підготовленості черлідерів 8-12 років (табл. 4.1-4.4). Виникає питання: «Чому з загальної фізичної підготовленості шкали розроблені для дівчат 8-10 та 11-12 років, а спеціальної фізичної, хореографічної та акробатичної підготовленості загальні шкали для дівчат 8-10 та 11-12 років. На наш погляд, з точки зору загальної теорії та методики спортивної підготовки та анатомо-фізіологічних особливостей дівчат такий підхід не є науковим. Це можна також пояснити тим, що дівчата за рівнем координації та технічної підготовленості мають суттєві відмінності на які впливає, насамперед, спортивний стаж.

З іншого боку, якщо автор розробляє загальні шкали для оцінки спеціальної фізичної, хореографічної та акробатичної підготовленості то необхідно було надати інформацію щодо об'єктивних критеріїв їх оцінки (5 або 10 бальною системою) в залежності від рівня техніки виконання фізичної вправи відповідного віку.

4. У розділі 4 підрозділі 4.3 «Розробка модельних характеристик фізичної підготовленості кваліфікованих спортсменок в дисципліні чер-данс-джаз команда» на рис. 4.7 (стор. 107) наведена лише одна усереднена модель загальної фізичної підготовленості спортсменок в черліденгу з дисципліни чер-данс-джаз команда. Виникає питання щодо розробки моделей спеціальної фізичної, хореографічної та акробатичної підготовленості, оскільки це факт зазначений у науковій новизні та третьому завданні дисертаційної роботи. Також автор розглядає особливості фізичної підготовки в аспекті – загальної та спеціальної фізичної, хореографічної та акробатичної підготовленості.

5. Перевірка ефективності впровадження програми занять силового спрямування здійснювалася лише на порівнянні результатів вихідного та підсумкового контрольного тестування на рівні середнього значення, парного t-критерій Стьюдента та динаміки приросту в відсотках. Виникає питання: «Чому при визначенні ефективності програми автор не порівнює результати з розробленою моделлю загальної фізичної підготовленості та критеріями оцінками наведених в таблицях 4.1-4.4?».

6. В дисертаційній роботі є технічні, орфографічні та термінологічні помилки:

Висновок.

Дисертаційна робота Блажко Наталія Андріївна за темою «Моделювання фізичної підготовленості кваліфікованих спортсменок у черліденгу» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент, декан факультету фізичної культури і спорту
Придніпровської державної академії
фізичної культури і спорту

Ніна ДОЛБИШЕВА

Підпис **Ніни Долбишевої** засвідчую
Проректор з наукової діяльності
Придніпровської державної
академії фізичної культури і спорту

Наталія МОСКАЛЕНКО